

Амброуз Биърс • Антон Чехов • Брам Стокър
Ги дьо Мопасан • Д. Х. Лорънс • Джек Лондон
Елизабет Гаскел • Лев Толстой • Марк Твен
О. Хенри • Оскар Уайлд • Чарлз Дикенс

**НЕЗАБРАВИМИ ТЪЖНИ РАЗКАЗИ
НА ИЗВЕСТНИ ПИСАТЕЛИ**

Ambrose Bierce – *Chickamauga*; Антон Чехов – *Ванька*; Антон Чехов – *Тоска*; Антон Чехов – *Спать хочется*; Bram Stoker – *A Baby Passenger*; Guy de Maupassant – *Coco*; Guy de Maupassant – *Madame Hermet*; Guy de Maupassant – *L'armoire*; D. H. Lawrence – *The Rocking-Horse Winner*; Jack London – *The End of Story*; Jack London – *Grit of Women*; Elizabeth Gaskell – *The Half-Brothers*; Лев Толстой – *Бог правду видит, да не скоро скажем*; Mark Twain – *A Dog's Tale*; O. Henry – *The Gift of the Magi*; O. Henry – *The Last Leaf*; Oscar Wilde – *The Nightingale and the Rose*; Oscar Wilde – *The Happy Prince*; Charles Dickens – *The Drunkard's Death*; Charles Dickens – *A Child's Dream of a Star*

© Издателство „Изток-Запад“, 2023

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Иван Атанасов, подбор и съставителство, 2023

© Венера Атанасова, превод, 2023

© Огняна Иванова, превод, 2023

© Стефан Георгиев, превод, 2023

© Явор Цанев, превод, 2023

ISBN 978-619-01-1252-5

Амброуз Биърс • Антон Чехов • Брам Стокър
Ги дьо Мопасан • Д. Х. Лорънс • Джек Лондон
Елизабет Гаскел • Лев Толстой • Марк Твен
О. Хенри • Оскар Уайлд • Чарлз Дикенс

НЕЗАБРАВИМИ ТЪЖНИ РАЗКАЗИ НА ИЗВЕСТНИ ПИСАТЕЛИ

Подбор и съставителство

Иван Атанасов

Превод

Венера Атанасова

Огняна Иванова

Стефан Георгиев

Явор Цанев

Художници на илюстрациите по реда
на появяването им:

- „Чикамога“ - Kurz & Allison
- „Ванка“ – Николай Павлович Чехов
- „Коко“ – Henri de Toulouse-Lautrec
- „Коко“ – Rosa Bonheur
- „Дрешникът“ – Paul Eugène Mesples
- „Историята на едно куче“ – William Smedley
- „Славейт и розата“ – Walter Crane & Jacomb Hood
- „Щастливият принц“ – Walter Crane & Jacomb Hood
- „Смъртта на пияницата“ – Felix O. C. Darley
- „Смъртта на пияницата“ – Fred Barnard
- „Детето, което сънува звезда“ – Hammatt Billings

Съдържание

Амброуз Биърс

ЧИКАМОГА

(прев. от английски Огняна Иванова)9

Антон Чехов

ВАНКА

(прев. от руски Явор Цанев)..... 17

Антон Чехов

МЪКА

(прев. от руски Явор Цанев)..... 23

Антон Чехов

СПИ Й СЕ

(прев. от руски Явор Цанев)..... 29

Брам Стокър

БЕБЕТО ПАСАЖЕР

(прев. от английски Стефан Георгиев) 35

Ги дьо Мопасан

КОКО

(прев. от френски Венера Атанасова)..... 39

Ги дьо Мопасан

ГОСПОЖА ЕРМЕ

(прев. от френски Венера Атанасова)..... 45

Ги дьо Мопасан.....	53
ДРЕШНИКЪТ (прев. от френски Венера Атанасова).....	53
Д. Х. Лорънс КОНЧЕТО ПОБЕДИТЕЛ (прев. от английски Огняна Иванова)	61
Джек Лондон КРАЯТ НА ИСТОРИЯТА (прев. от английски Явор Цанев)	79
Джек Лондон МЪЖЕСТВОТО НА ЖЕНАТА (прев. от английски Явор Цанев)	105
Елизабет Гаскел ПОЛУБРАТЯ (прев. от английски Огняна Иванова)	121
Лев Толстой БОГ ВИЖДА ИСТИНАТА, НО ИЗЧАКВА (прев. от руски Явор Цанев).....	135
Марк Твен ИСТОРИЯТА НА ЕДНО КУЧЕ (прев. от английски Стефан Георгиев)	145
О. Хенри ДАРОВЕТЕ НА ВЛЪХВИТЕ (прев. от английски Огняна Иванова)	159

О. Хенри	
ПОСЛЕДНИЯТ ЛИСТ	
(прев. от английски Огняна Иванова)	167
Оскар Уайлд	
СЛАВЕЯТ И РОЗАТА	
(прев. от английски Явор Цанев)	175
Оскар Уайлд	
ЩАСТЛИВИЯТ ПРИНЦ	
(прев. от английски Явор Цанев)	183
Чарлз Дикенс	195
СМЪРТТА НА ПИЯНИЦАТА	
(прев. от английски Явор Цанев)	195
Чарлз Дикенс	
ДЕТЕТО, КОЕТО СЪНУВА ЗВЕЗДА	
(прев. от английски Огняна Иванова)	211

ЧИКАМОГА

В слънчевия есенен следобед едно дете се отдалечи от скромния си дом в полето и без да го забележи някой, навлезе в гората. Изпитваше радост, обзето от нови усещания – че се е освободило от контрол и е щастливо от възможността да изследва и да преживява приключения, – защото духът на неговите прадеди в тялото му в продължение на хиляди години бе свикнал със запомнящи се подвизи за открития и завоевания: победи в битки, продължили векове, когато за лагери на победителите са служили изсечени от камък градове. Откакто съществуваше, неговият народ победоносно беше преминал през два континента, а после, прекосил голямото море, беше навлязъл в трети, където съдбата му също бе да води войни и да властва.

Детето беше момченце на около шест години, син на беден плантатор. На младини баща му беше войник, участвал в битки с голите диваци, и като следваше знамето на родината си, стигна в далечния Юг, до столицата на цивилизовани хора. Докато водеше мирния живот на плантатор, в него продължаваше да гори огънят на война – запали ли се веднъж, този огън никога не угасва. Мъжът обичаше книги и картини за войни, а момчето бе разбрало това и си бе направило дървен меч, макар че дори и окото на бащата едва ли би видяло в него меч. Точно сега детето носеше храбро меча – оръжие, каквото подобаваше да има син на геройски народ – и като спираше сегиз-тогиз на някоя слънчева горска поляна, заемаше малко пресилено пози за нападение и отбрана, заимствани от изкуството на гравьорите. Безразсъдно заради ле-

котата, с която надвиваше невидимите врагове, опитващи се да спрат настъплението му, то допусна често срещана военна грешка: при преследването стигна до опасни граници, защото се озова в края на широка, но плитка рекичка, чиито бързи води препречваха прекия му път по следите на бягащия враг, който, противно на всякаква логика, беше минал на другия бряг много лесно. Но неустрашимият победител не изпитваше смущение: духът на неговия народ, прекосил голямото море, гореше непобедим в малката гръд и не можеше да бъде пренебрегнат. Като намери място, където имаше валуни в речното корито само на крачка един от друг, момчето мина през рекичката и отново нападна ариергарда на своя враг, уповавайки се на меча си.

Сега, когато битката беше вече спечелена, разумът му повеляваше да се оттегли към базата за военни действия. Уви! Както много по-могъщи от него завоеватели, и както онзи, най-могъщия, то не можеше да утоли жаждата си за война, нито разбираше, че изкушеният се отказва от големи постижения.

Докато се изкачваше по брега на рекичката, малкото момче изведнъж се озова пред нов и по-страшен враг: на пътеката, по която вървеше, клечеше наежил се, вирнал уши и разперил предните си лапи заек! Детето изпищя от изненада, обърна се и побягна, без да гледа в каква посока, като викаше, изглежда, майка си; плачеше, препъваше се, къпините раздираха нежната му кожа, а от ужас сърцето му бързо тупкаше. Останало без дъх и ослепяло от сълзи, то се загуби в гората. Вървя повече от час с подкосяващи се крака през гъсталака и накрая, обзето от умора, легна в теснината между две скали на няколко крачки от рекичката, като все още стискаше меча играчка – вече не оръжие, а другар. И плака, докато не заспа.

Горските птици весело пееха над главата му, катеричките размахваха великолепните си опашки и тичаха, цвърчейки, от дърво на дърво, без да изпитват жал от станалото, а някъде далече се разнесе странен, приглушен тътнеж, като че ято яребици приветстваше победата на природата над сина на своите отколешни поробители. В малката плантация, където уплашени бели и чернокожи мъже усилено претърсваха полето и живите плетове, сърцето на една майка щеше да се пръсне заради изчезналото ѝ дете.

Минаха часове и накрая малкият поспаланко се надигна. Усещаше в крайниците си вечерния хлад, а в сърцето – страха от здрачаването. Но си беше отпочинал и вече не плачеше. С някакъв съпял инстинкт, който го подтикна да не бездейства, той се промъкна с труд през заобикалящата го гъста растителност и накрая излезе на по-открито място – от дясната му страна беше рекичката, от лявата – полегат склон, тук-таме обрасъл с дървета, а над всичко това – сгъстяващият се сумрак. Над водата се беше събрала рядка, призрачна мъгла. Тя го плашеше и го отблъскваше. Вместо да прекоси отново рекичката, детето ѝ обърна гръб и тръгна към тъмната, простираща се във всички посоки гора. Изведнъж забеляза пред себе си нещо странно, което се движеше; взе го за голямо животно – прасе или куче, не можеше да определи със сигурност. А може би беше мечка?

Беше виждало рисунки на мечки, но не знаеше, че могат да са лоши, и донякъде му се искаше да види мечка. Ала нещо в очертанията или движенията на животното – нещо непохватно в начина, по който се приближаваше – му подсказваше, че това не е мечка, и любопитството му се замени със страх. Детето застана неподвижно. Животното вървеше бавно и куражът на малкия с всеки миг се връщаше, защото забеляза, че то няма дълги и страшни уши като заека. Може би впечатлителната му душа долови нещо познато в клатушкащото се, тромаво преместване. Преди животното да се беше приближило достатъчно, та да даде отговор на съмненията му, момченцето видя, че то е следвано от още едно, и после – от още едно животно. Вляво и вдясно имаше много от тези твари; цялото открито пространство гъмжеше от тях и всички те се движеха към рекичката.

Бяха мъже. Лазеха по корем. Използваха само ръцете си, а краката си влачеха. После се опираха само на колене, отпуснали ръце от страни на телата си. Опитваха да се изправят, но при всеки опит падаха ничком. Нищо в тях не беше нормално, нито едно нещо не наподобяваше друго, освен че педя по педя напредваха в една и съща посока. Поединично, по двойки или на малки групи, те неспирно се движеха в сумрака. Някои понякога спираха, докато други бавно пропълзяваха покрай тях, а после първите ги следваха. Идваха десетки; идваха стотици; бяха и от едната, и от другата страна в съгъстващия се мрак, докъдето погледът стигаше, и краят им в черната гора зад тях не се виждаше. Сякаш цялата земя се спускаше към рекичката. От време на време някой, който спираше, не продължаваше, а оставаше да лежи неподвижен. Беше мъртъв. Други, които преставаха за малко да се движат, правеха странни жестове с ръце – изпъваха ги нагоре, после ги смъкваха, стискаха главите си и обръщаха събраните си длани към небето, както виждаме да се молят хора на обществени места.

Детето не забеляза всичко това, това би забелязал някой по-възрастен. Виждаше единствено, че са мъже, които обаче пълзят като бебета. След като бяха мъже, значи нямаше защо

да се ужасява, макар че не беше виждало облекло като тяхното. Движеше се между пълзящите свободно – от един към друг – и с детско любопитство се взираше в лицата им. Лицата на всички бяха необичайно бледи, а на някои имаше резки с червени капки по тях. Нещо в това, а може би в техните нелепи пози и движения, му напомни за клоуна с боядисаното лице, който беше видяло миналото лято в цирка, затова видът им го караше да се смее. Ала те, осакатените мъже с кървящи рани, не спираха да пълзят все по-нататък и по-нататък, и също като момчето не забелязваха драматичния контраст между неговия смях и тяхното собствено тежко и необичайно положение. За него това беше весел спектакъл. Беше виждало и баща си, и негрите да пълзят по корем, за да го размиват. Освен това то ги беше яздило, като си представяше, че са коне – неговите коне. Сега се приближи до една от лазещите фигури изотзад и чевръсто я яхна, седнало настани. Гърдите на мъжа се прилепиха към земята, както става с необязден жребец, а после мъжът обърна към детето лицето си, на което долната челюст липсваше – от зъбите на горната челюст до шията зееше голяма червена рана с висящи парчета месо и късчета счупени кости. Неестествено изпъкналият нос, липсата на брадичка и свирепият поглед придаваха на мъжа вид на голяма граблива птица, с шия и гръд, обагрени от кръвта на плячката. Той се надигна на колене; детето се изправи на крака. Мъжът размаха юмрук към момчето и то, най-после уплашено, изтича до близкото дърво, скри се зад него и обърна по-голямо внимание на положението. Тромавото множество продължаваше да се влачи бавно и мъчително напред като в ужасна пантомима – спускаше се по хълма, сякаш беше гмеж от големи черни бръмбари, без да се чува и звук от придвижването; в пълна и абсолютна тишина.

Вместо да се смрачи, призрачният пейзаж започна да просветлява. През пояса от дървета отвъд рекичката се процеждаше странна червена светлина, а стволите и клоните бяха като черна дантела на нейния фон. Светлината стигаше до пълзящите фигу-

ри и те хвърляха чудовищни сенки, а движенията им по тревата ставаха карикатурни. Осветяваше лицата и придаваше червеникав оттенък на белотата им, като подчертаваше петната, обсипали и изпъстрили много от тях. Проблясваше по копчета и парчета метал по дрехите им. Момчето инстинктивно се обърна към нарастващото великолепие, тръгна надолу по склона с ужасните си другари и след малко беше минало пред първите от множеството – не беше кой знае какво постижение, като се има предвид какви предимства имаше. Зае челното място, все още с дървения меч в ръка, и тържествено насочваше шествието, като съгласуваше стъпките си с техните движения, а понякога се обръщаше, за да провери дали някой от войската му не изостава. Със сигурност за пръв път имаше такъв водач с подобни последователи.

Сега по земята, на все по-малко оставащото място поради увеличаващите се участници в ужасното шествие към водата, имаше пръснати разни предмети, които в съзнанието на водача не будеха никакви важни асоциации: одеяло, плътно навито по дължина, прегънато в краищата и захванато с върви; ей тук – тежка раница, ей там – счупена пушка. Такива неща, най-общо казано, намират подир отстъпваща войска, захвърлени от „дивеча“, бягащ от „ловците“. Навсякъде близо до водата, където склонът по продължение на брега беше по-нисък, земята беше изпотъпкана и разкаляна от стъпки на мъже и от копита. По-опитен наблюдател и съгледвач щеше да забележи, че следите водят в две посоки; оттам бяха минавали на два пъти: при нападение и при отстъпление. Няколко часа по-рано тези отчаяни, пострадали на полесражението мъже, заедно с другарите си, които бяха имали по-голям късмет и сега се намираха далече, бяха навлезли в гората с хиляди. Движещите се един подир друг батальони, разпръснали се на групи и застанали в редици, бяха минали покрай детето от двете му страни; едва не го бяха стъпкали, докато спеше. Шумоленето и глъчката от шествието им не го бяха събудили. На хвърлей камък от там, където лежеше то, мъжете бяха водили сраже-

ние, но детето не беше чуло гърмежа на мускетите, тътена на гюлетата, гръмогласните командири и виковете. Беше спало по време на всичко това, стиснало малкия си дървен меч може би по-здраво от обикновено, в несъзнателна хармония с военната обстановка наоколо, но без да усеща величието на борбата така, както я бяха усетили умрелите, покрити със слава.

Огънят отгатак пояса от дървета отвъд рекичката, отразяван в брега от завесата на собствения си дим, сега озаряваше целия пейзаж. Преобразяваше лъкатушешките очертания на мъглата в златисти изпарения. Тук-таме във водата проблясваше червено петно; в червено бяха обагрени и много от камъните, подаващи се над повърхността. Но това беше кръв от недотам тежко ранените, прекосили рекичката. По тези камъни сега мина и детето, което бързаше – вървеше към огъня. Докато стоеше на отсрещния бряг, то се обърна, за да хвърли поглед на другарите си в този поход. По-предните бяха стигнали до водата. Които имаха сили да се примъкнат до края на рекичката, бяха потопили глави в нея. Трима-четирима, които лежах, без да помръдват, изглеждаха безглави. Като видяха това, очите на момченцето се разшириха от почуда, защото, дори при неговата готовност да проявява разбиране, то не можеше да проумее явление, в което има такава виталност. След като бяха утолили жаждата си, мъжете не бяха събрали сили да се отдръпнат от водата, нито да държат главите си над нея. Бяха се удавили.

В просеките на гората отначало водачът забеляза множество безформени създания от ариергарда на зловещата си дружина, но далеч не толкова много, колкото се движеха. Размаха шапка, за да ги насърчи, и усмихнат, посочи с оръжието си пътеводната светлина – огнен стълб в този необичаен Изход.

Уверено в предаността на войската си, детето навлезе в пояса от дървета, мина лесно през тях в червеното зарево, прекачи се през една ограда, притича през нивите, като сегизтогиз се обръщаше, за да се закача със сянката си, която му отговаряше, докато не се приближи до огъня, пламтящ в развалините на къща.

Навсякъде – разруха! Навсякъде – ярко сияние, но не се виждаше и едно живо същество. Това не впечатли детето; гледката го зарадва и то взе весело да подскача в ритъма на бушуващите пламъци. Тичаше наоколо, за да събере каквото става за горене, но понеже горещината не му позволяваше да се приближи, намираше само предмети, които бяха прекалено тежки, за да ги хвърли отдалече. Отчаяно, то запокити мечаше, предавайки се на по-висшите природни сили. Беше дошъл краят на военната му кариера.

Момченцето смени позицията си и погледът му бе привлечен от няколко постройките, които му се сториха странно познати, сякаш ги беше виждало насън. Спря се и взе да ги гледа с почуда, докато изведнъж цялата плантация, заедно с обикалящата я гора, не се завъртя като поставена на ос. Малкият му свят наполовина се измести, компасът обърна посоките си. Детето разпозна в опожарената сграда собствения си дом!

За миг остана смаяно от силата на откритието си, а после са затича, като се спъваше, и обиколи половината от развалините. Там, ясно различимо на светлината от пожара, лежеше тялото на мъртва жена с бледо лице, обърнато нагоре, с разперени ръце, вкопчили се в стиски трева, с размъкнати дрехи; дългата черна коса – сплъстена, цялата в съсирена кръв. По-голямата част от челото я нямаше и мозък, излязъл през ръбестата дупка, беше закрил слепоочието – пенлива сива маса, увенчана с гроздове тъмночервени мехурчета – дело на шрапнел.

Детето размърда малките си ръце, като правеше неспокойни, несигурни жестове. Нададе поредица от нечленоразделни и неописуеми викове – нещо средно между вресенето на маймуна и крясъците на пуйка; стряскащ, бездушен и непоносим звук; езикът на дявола. То беше глухонямо.

Остана там, без да помръдва, с треперещи устни, загледащо в опустошението.

ВАНКА

Ванка Жуков, деветгодишно момче, дадено преди три месеца да учи занаят при обущаря Аляхин, през нощта срещу Коледа не си легна да спи. След като изчака господарите и калфите да отидат на черква, то извади от господарския шкаф шишенце с мастило и писалка с ръждясало перо, разгъна пред себе си измачкан лист хартия и се накани да пише. Преди да начене първата буква, се озърна няколко пъти плахо към вратата и прозорците, примижа към тъмната икона, от двете страни на която имаше лавица с обущарски калъпи, и въздъхна на пресекулки. Хартията лежеше върху пейката, а самият той бе коленичил пред нея.

„Мили дядо Константин Макарич! – написа то. – Пиша ти писмо. Поздравявам ви за Коледа и ти желая всичко най-хубаво и Господ здраве да ти дава. Нямам си аз ни баща, ни майчица, само ти едничък ми остана.“

Ванка отмести очи към тъмния прозорец, в който трептеше отражението на неговата свещица, и живо си представи своя дядо Константин Макарич, който служеше като нощен пазач при господарите Живарьови. Дребничко и слабичко, но необикновено пъргаво и подвижно старче на около шестдесет и пет години, с вечно усмихнато лице и пиянски очи. Денем спи в кухнята на слугите или бърби с готвачките, а през нощта, увит с големия кожух, обикаля около имението и почуква с клепалото си. След него, свели глави, пристъпват старата Кащанка и палето Виюн*, наречено така заради чер-

* Змиорка с тъмни надлъжни ивици по кафеникавото тяло. Преносно се използва за сръчен, бърз или подъл човек.

ния цвят на козината и дългото му като на невестулка тяло. Тоя Виюн е изключително почителен и гальовен, еднакво мило гледа както своите, тъй и чуждите, но не се ползва с доверие. Под неговата почителност и смирение се крие чисто йезуитско лукавство. Никой не умее по-добре от него да издебне момента и да те захапне за крака, да се вмъкне в ледника* или да открадне кокошка от някой селянин. Неведнъж са го сритвали през задните крака, на два пъти са го бесили, всяка седмица го пребиваха до смърт, но той винаги оживяваше.

Сега навярно дядо му стои край портата, присвива очи срещу яркочервените прозорци на селската църква, потропва с валенките** си и бъбри с прислугата. Клепалото му е завързано за колана. Той скръства ръце, потръпва от студа и със старчески кикот пощипва ту прислужницата, ту готвачката.

– Да смъркнем по малко тютюнец? – казва той и поднася към жените табакерата си.

Те смъркат и кихат. Дядо му изпада в неописуем възторг, залива се от весел смях и вика:

– Накъсайте го, замръзнал е!

Дават и на кучетата да помиришат тютюна. Кащанка киха, извърща муцуна и обидено се дръпва настрани. Виюн пък от почителност не киха и върти опашка. А времето е великолепно. Въздухът е спокоен, чист и свеж. Нощта е тъмна, но се вижда цялото село с белите му покриви и струйките дим, които излизат из комините, посребрените от скреж дървета, снежните преспи. Цялото небе е обсипано с весело примигващи звезди, а Млечният път се откроява тъй ясно, сякаш са го измили и полирали със сняг за празника...

Ванка въздъхна, топна перото и продължи да пише:

„А вчера ме опердашиха. Господарят ме измъкна на двора за косата и ме зачеса с каиша, защото неволно съм заспал, до-

(Всички бележки под линия, без изрично упоменатите, са на преводача.)

* Изба или помещение с лед за съхранение на нетрайни продукти.

** Традиционни руски зимни обувки.

като люлеех бебето им в люлката. През седмицата пък господарката ми заповяда да изчистя херингата, аз започнах от опашката, а тя взе рибата и започна да ми завира в лицето муцуната

й. Калфите ми се подиграват, пращат ме в кръчмата за водка и ме карат да крада от господарите краставици, а господарят ме удря с каквото му падне. И храната никаква я няма. Сутрин дават хляб, на обяд – каша и вечерта – пак хляб, а пък чая или чорбата господарите сами си ги сърбат. Карат ме да спя в коридора, а когато бебето им плаче, аз изобщо не спя, а люлея люлката. Мили дядо, смили се, за бога, и ме прибери у дома, на село; повече не издържам... Падам в нозете ти и вечно ще те споменавам в молитвите си, отведи ме оттука, иначе ще умра...“

Банка изкриви уста, потърка очи с черния си юмрук и изхлипа.

„Ще ти стривам тютюна – продължи той, – ще се моля на Бога, а ако направя нещо, пребий ме като магаре. А ако мислиш, че за мен няма работа, ще се примоля на управителя да му лъскам ботушите или вместо Федка да извеждам говедата. Дядо мили, не издържам, просто ще си умра тук. Исках пешком да избягам на село, но нямам обувки, боя се да не измръзна. А като порасна голям, за всичко това ще те храня и на никого няма да дам да те оскърбява, а щом умреш, ще се моля за упокой на душата ти, както правя за майка Пелагея.

А Москва е голям град. Всички къщи са господарски и има много коне, но няма овце и кучетата не са зли. Тук децата не обикалят да коледуват и не дават на никого да пее на клироса*, а веднъж видях в едно дюкянче на прозореца да продават кукички заедно с кордата и за всякаква риба, много ценни, даже има една такава кукичка, дето сом цял пуд** може да удържи. Видях и разни магазини, в които има всякакви пушки, подобни на господарските, тъй че сигурно са по сто-

* Мястото в църквата, предназначено за църковния хор.

** Приблизително 16,38 кг.

тина рубли едната... В месарниците има и глухари, и фазани, и зайци, но продавачите не казват къде са отстреляни.

Мили дядо, когато у господарите украсят елхата с подаръците, вземи ми един позлатен орех и го скрий в зеленото сандъче. Помоли господарката Олга Игнатиевна, кажи ѝ, че е за Ванка.“

Ванка въздъхна конвулсивно и отново се втрени в прозореца. Спомни си, че винаги изпращаха дядо му за елхата на господарите и той вземаше своя внук със себе си в гората. Какви весели времена бяха! И дядото пръхтеше, и студът пръхтеше, а като ги гледаше – и Ванка пръхтеше. Случвало се е, преди да отсече елхата, дядо му да изпушва една лула, дълго да смърка тютюн и да се присмива на мръзнещия Ванюшка... Младите елхички, обвити в скреж, стоят неподвижно и чакат коя от тях ще загине. Изневиделица през снежните преспи се стрелва заек... Дядо му не може да не викне:

– Дръж го, дръж го... дръж! Ах, дявол късопашат!

После дядо му завличаше отсечената елхичка в господарския дом, а там започваха да я украсяват... Най-усърдна от всички в това занимание беше младата господарка Олга Игнатиевна, любимката на Ванка. Още когато Пелагея, майката на Ванка, беше жива и работеше у господарите като прислужничка, Олга Игнатиевна даваше на Ванка бонбони от замразена захар и от нямане какво да прави, го научи да чете, да пише, да брой до сто и дори да танцува кадрил. Когато Пелагея почина, пратиха сирачето Ванка при дядо му, в кухнята за прислугата, а от кухнята – в Москва, при обуцаря Аляхин...

„Ела, мили дядо – продължи писмото си Ванка, – в името на Христа те моля, вземи ме отука. Смили се над мен, нещастното сираче, защото всички ме бият и страшно много ми се яде, и ми е толкова мъчно, че не е за разправяне, постоянно плача. Онзи ден господарят така ме удари с един калъп по главата, че паднах и едва се свестих. Безнадежден е моят живот, по-лош от кучешкия... А също много поздрави на Альона, на едноокия

Егорка и на коларя, а хармониката ми не давай на никого. Оставам твой внук Иван Жуков, личък дядо, ела.“

Ванка сгъна на четири изписания лист и го напъха в плика, който беше купил предния ден за една копейка... Замисли се за малко, натопи перото и написа адреса:

До село, за дядо

После се почеса, помисли и добави: „за Константин Макарич“. Доволен, че не са му попречили да пише, той нахлузи шапката си и хукна по улицата само по риза, без да си наметне шубата...

Продавачите от месарницата, които беше разпитвал вечерта, му бяха казали, че писмата се пускат в пощенски кутии, а от кутиите се разнасят по цялата земя от пощенски тройки с пияни кочияши и весели звънчета. Ванка дотича до първата пощенска кутия и пъхна скъпоценното писмо в процепа...

Унесен от сладки надежди, след час той вече дълбоко спеше... Присъни му се печка. На печката седи дядо му, провесил босите си нозе, и чете писмото на готвачката... Край печката обикаля Виюн и върти опашка...